

УДК 159.922.1:372.3

ЛІЛІЯ ДУБЕЦЬКА

м. Івано-Франківськ

dubetska_liliya@mail.ru

РОЛЬ ДИТЯЧИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ У ФОРМУВАННІ ГЕНДЕРНИХ УЯВЛЕНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ-ВИХОВАНЦІВ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ

У статті розкрито поняття «гендерні уявлення» та здійснено детальний опис гендерних стереотипів відповідно до класифікації І. С. Кльоциної. Представлено перелік мультфільмів, які найчастіше пропонуються для перегляду вихованцям Долинського дитячого будинку «Теплий дім». Висвітлено результати контент-аналізу мультфільмів, які свідчать про потенційно вагомий вплив змісту цих мультфільмів на формування в дошкільників гендерно-стереотипних уявлень щодо гендерних ролей, зовнішнього образу, рис характеру, поведінки, знань, вмінь, цінностей, почуттів та емоцій представників чоловічої та жіночої статі. У статті зроблено спробу висвітлення особливої ролі конкретних мультфільмів у формуванні гендерних уявлень хлопчиків та дівчаток, які виховуються в дитячому будинку.

Ключові слова: дошкільник, дитячий будинок, сім'я, гендерний стереотип, гендерні уявлення, дитячий мультфільм, контент-аналіз.

Головними трансляторами соціальних і культурних цінностей є батьки дитини. Вони насамперед впливають на формування її особистості. Перше сприймання, як відомо, є найсильнішим і здійснюється передусім завдяки прикладу батьків. Воно може стосуватися багатьох сфер життя дитини, навіть найпотаємніших, що створює особливу психологічну й емоційну атмосферу в сім'ї. В основі його – стосунки з батьком і матір'ю [10, 157].

Тому зростання дитини в умовах дитячого будинку, призводить до проблем в її емоційному, інтелектуальному, мовленнєвому та фізичному розвитку. Дитина має труднощі у спілкуванні та поведінці, характеризується звуженням світогляду, труднощами в особистісному зростанні та адаптації до нових умов життєдіяльності, соціалізації та інтеграції в суспільство в цілому. Також чимало труднощів спостерігається у формуванні гендерних уявлень вихованців дитячого будинку. Адже, можна без перебільшення сказати, що сім'я – це горнило формування гендеру. Гендерні ролі батьків – найперший зразок гендерної поведінки для дітей, які часто будують власну гендерну ідентичність згідно з батьківськими моделями життя. Інколи життєвий сценарій дітей повторює сценарії батьків, тому що в дитинстві маленька людина вирішила: «Буду таким, як тато (або такою, як мама)». Також

діти багато в чому копіюють ставлення батьків один до одного, формуючи стиль стосунків з протилежною статтю. Саме в сім'ї хлопчики та дівчатка засвоюють найрізноманітніші гендерні стереотипи. Оскільки, сьогодні в Україні більше ста тисяч дітей позбавлені можливості виховуватись в сім'ї, то актуальним є вивчення потенційного впливу поза сімейних чинників на формування гендерних уявлень хлопчиків та дівчаток, які виховуються в умовах дитячого будинку. Ряд даних чинників складають середовище однолітків, вплив освітніх закладів, ігри та іграшки, дитяча література, засоби масової інформації, дитячі мультфільми. Про роль, саме останнього чинника, у формуванні гендерних уявлень, ітиме мова у статті.

Науковцями досліджувались різні питання, пов'язані з використанням медіа-продукції в навчанні та вихованні дітей, в результаті чого було показано, що сучасні мультимедійні технології здійснюють сильний вплив на сприйняття інформації та її засвоєння (О. Араптанова, В. Коротова, В. Краєвський, Б. Лихачов, І. Лернер та ін.) [3, 105]. Змістові аспекти впливу медіа та мультиплікації на особистість дитини вивчали також З. І. Алфьорова, М. С. Аромштам, І. Б. Зубавіна, А. Ласманіс, Л. Лорензіні, Н. Є. Маркова, О. В. Петрунько, В. О. Яковлев та ін. [1; 2; 5; 7; 8; 11].

Спостерігається чимало науковців (Г. М. Гензур, Н. В. Гавриш, Г. А. Клокова, М. В. Сітцева), які у своїх статтях висвітлюють вплив мультфільмів на формування моральних якостей хлопчиків та дівчаток [3; 4].

Проте, питання впливу дитячих мультфільмів на формування гендерних уявлень дошкільників-вихованців дитячого будинку в психологічній науці залишається відкритим.

Тому метою нашого дослідження є здійснення аналізу дитячих мультфільмів як чинника формування гендерних уявлень хлопчиків та дівчаток, які виховуються в умовах дитячого будинку. Задля досягнення даної мети нами визначені наступні завдання: здійснити теоретичний опис гендерних уявлень та гендерних стереотипів; провести анкетування вихователів дитячого будинку для визначення мультфільмів, які найчастіше пропонуються для перегляду вихованцям; здійснити контент-аналіз дитячих мультфільмів та представити його результати; намагатися висвітлити потенційну роль конкретних мультфільмів у формуванні гендерних уявлень дошкільників-вихованців дитячого будинку.

Гендерні уявлення є невід'ємним компонентом гендерної ідентичності особистості, вони активно формуються саме у дошкільному віці. Гендерні уявлення – це первинні знання, які є основою гендерної ідентичності. Вони відображають узагальнений образ маскулінності, фемінінності, андрогінності, які засвоюються в процесі гендерної соціалізації. Завдяки сформованим гендерним уявленням особистість набуває індивідуального гендерного досвіду, що відображається в поведінкових, емоційних, мотиваційних проявах особистості. Гендерні уявлення засвоюються на когнітивному рівні у вигляді схем, латентних утворень, які є орієнтирами для дошкільника у двоїстому світі чоловічих та жіночих речей. Гендерні уявлення дитини формуються не самі по собі, а під впливом гендерних стереотипів, установок, знань, суджень, цінностей, які має кожне конкретне суспільство, нація, народ і несвідомо чи свідомо прищеплює їх своїм нащадкам. Гендерні стереотипи в основному і визначають зміст гендерних уявлень дитини, а згодом і дорослої людини [9, 142–143].

Досліджуючи гендерні стереотипи, науковці виділяють кілька груп гендерних стереотипів. Серед них найбільш поширеною та загальноприйнятою вважається класифікація І. С. Кльоциної, яка поділяє їх на три основні групи:

Перша група – стереотипи маскулінності або фемінності. Іншими словами їх можна охарактеризувати як стереотипи мужності або жіночності.

Типовими маскулінними якостями вважаються інтелект, раціональність, незалежність, активність, сила (як фізична, так і психологічна, чи сила характеру), авторитарність, агресивність, стриманість в емоційних проявах, схильність до ризику, здатність до досягнень.

Типовими фемінними якостями вважаються пасивність, чуйність, дбайливість, емоційність, м'якість, слабкість, турботливість, практичність, консервативність, інтуїтивність, реалістичність, комунікабельність, сензитивність, емпатійність. Слід наголосити, що типові риси фемінності та маскулінності – це насамперед суспільно закріплені норми, стереотипи, а не результат об'єктивних природних відмінностей між статями. Жінки й чоловіки дійсно мають відмінності, які, проте, не завжди збігаються з суспільними стереотипами і які, тим більше, не мають нічого спільного з нерівноправністю статей, яка має суто соціальне та класове коріння.

Досить довго вважалося, що маскулінність і фемінність – це протилежні полюси однієї шкали, тобто висока маскулінність розглядається як низька фемінність (і навпаки). В сучасних психологічних концепціях статі та статево-рольової поведінки ці властивості розглядаються як відносно незалежні один від одного конструкти. Можливий одночасно високий розвиток обох характеристик, або одночасно низький рівень цих гендерно-рольових проявів. Поєднання високого розвитку фемінності та маскулінності в одній людині (незалежно від її статі) дістало назву андрогінність. У психології особистості, андрогінія розглядається як особистісна характеристика, не пов'язана з порушеннями статевого розвитку, статевої та гендерної ідентичності або статево-рольової орієнтації. Андрогінна особистість, стверджує С. Бем, втілює в

собі все краще обох статевих ролей, маючи високий рівень маскулінності і фемінності. Вважають, що високий рівень андрогінії – суттєва риса креативних особистостей [6].

Друга група гендерних стереотипів включає уявлення про розподіл сімейних і професійних ролей між чоловіками і жінками. До сімейної сфери зазвичай відносять жінок, приписуючи їм роль дружини – берегині сімейного вогнища, матері, господині, яка визначається тим, що тіло жінки призначене переважно для репродукції, репродуктивні жіночі функції абсолютизовані. Уособленням окремого типу ролі берегині є жіноча роль домогосподарки. Окрім гендерної ролі берегині, виокремлюють також наступні жіночі ролі: «барбі» – жінка є об'єктом чоловічого естетичного та еротичного задоволення, її спосіб життя нагадує нарцисичне існування гарної та дорогої ляльки; ділова жінка – годувальниця, заробітчанка, яка через економічні обставини змушена займатися бізнесом, а за сприятливих умов могла б повернутися до ролі берегині, оскільки, вона не присвячує себе цілком кар'єрі, а завжди зберігає рівновагу між професійними функціями і материнськими обов'язками; феміністка – найконтровесійніша і найменш популярна модель, яка сприймається як анти жіночна, бо уособлює стереотипні уявлення про феміністку як чоловікоподібну, грубувату, статево невдоволену, озлоблену, агресивну.

Чоловіків зазвичай відносять до професійної сфери, приписуючи їм професійну роль (годувальник сім'ї, який своєю професійністю забезпечує сім'ю). Ш. Берн серед основних норм чоловічої гендерної ролі виокремлює успішність (статус) – гендерний стереотип, згідно з яким соціальна цінність чоловіка визначається величиною його заробітку й успішністю на роботі; фізичну твердість – володіння чоловіком фізичною силою і високою біологічною активністю; розумову твердість – чоловік має багато знати, бути компетентним, завжди контролювати ситуацію; емоційну твердість – чоловік повинен приховувати почуття і розв'язувати свої емоційні проблеми без сторонньої допомоги; анти жіночність – чоловікам слід уникати специфічно жіночих занять, видів діяльності і моделей поведінки.

Третя група гендерних стереотипів зображує різницю між професійною зайнятістю чоловіків та жінок. За існуючими стереотипами чоловікам приписують професії, пов'язані з управлінням, технікою, будівництвом та іншими значущими галузями, а жінкам приписують заняття та професії, пов'язані з творчістю, наданням певних послуг, одним словом, легка і не значима робота. Тому поширеною є думка про існування «чоловічих» та «жіночих» професій. Стереотипний перелік чоловічих занять включає професії архітектора, водія, інженера, механіка, дослідника, тощо, а жіночих – бібліотекаря, виховательки, вчительки, секретарки та інших. Також проводячи «вертикальний» розподілом сфер праці, прийнято вважати, що чоловіки займають керівні посади, а жінки мають посади з підлеглим характером [6, 188–202].

Гендерні стереотипи усіх трьох груп формуються в процесі соціалізації хлопчиків та дівчаток. Якщо основним джерелом впливу на формування гендерних стереотипів дошкільників є сім'я, то одним з небагатьох доступних чинників формування гендерних стереотипів вихованців дитячого будинку є перегляд дитячих мультфільмів.

З відповідей у анкетах, заповнених вихователями дошкільних груп Долинського дитячого будинку «Теплий дім», ми дізналися, що його вихованці здійснюють найчастіше перегляд наступних мультфільмів: «Просто-квашино», «Ну постривай!», «Русалочка», «Малюк і Карлсон», «Бременські музиканти», «Губка Боб – Квадратні Штанці», «Мауглі», «Том і Джері», «Пінгвіни Мадагаскару», «Марічка і ведмідь». Для того, щоб з'ясувати, яку інформацію містять дані мультфільми, нам необхідно було їх переглянути, здійснюючи паралельно контент-аналіз. У кожному з цих мультфільмів, нами виокремлено гендерно-стереотипні та гендерно-нестереотипні одиниці аналізу відповідно до таких категорій аналізу як гендерні ролі, зовнішній вигляд, поведінка, риси характеру, здібності, цінності, почуття та емоції мультиплікаційних героїв чоловічої та жіночої статі. Здійснивши кількісний підрахунок, виокремлених одиниць аналізу відповідно до категорії аналізу – стать мультиплікаційних героїв,

Таблиця 1

Мультиплікаційні персонажі чоловічої статі

%	Категорії аналізу
14	Гендерні ролі (батька, рятувальника, господаря, захисника, люблячого сина, чоловіка, переможця, домогосподарки)
4	Гендерно-стереотипні зовнішній вигляд, вміння та рід занять
3,6	Гендерно-нестереотипні зовнішній вигляд, вміння та рід занять
5	Небайдужість
3,5	Гендерно-стереотипні цінності, спосіб залицяння, здогадливості, сміливість, інтелектуальні здібності
1,5	Гендерно-стереотипна поведінка, професійна діяльність, фізична сила, внутрішні переживання, щирі емоції, почуття, терплячість, хвалькуватість, неадекватність, боягузтво, почуття гумору, виховання дитинчати, шкідливі звички, розсудливість, рішучість, хитрість
0,5	Гендерно-нестереотипна поведінка
0,5	Покірливість, обізнаність, винахідливість, завищена самооцінка, необізнаність, неухважність, справедливість, глузливість, комунікабельність, вихованість, ревності, кмітливості, здатності допомогти недругові, бешкетування, вдячності, несхвалення сентиментальності, роль матері, що виношує дитинча, злочинство, вербальні здібності, старанність, мудрість, чесність, надійність, підприємливість, сила волі, невпевненість у своїх силах, корисливість, слухняність, допитливість, самолюбівання, турботливість, слідування за своєю зовнішністю

з'ясовано, що 75% мультиплікаційних персонажів є чоловічої статі. В той же час, загалом, відповідно до всіх, вищезгаданих категорій аналізу, виокремлено 362 одиниці аналізу щодо мультиплікаційних героїв чоловічої статі. Відсоткову виразність тієї чи іншої категорії аналізу дивись в таблиці 1.

Здійснивши кількісний підрахунок, виокремлених одиниць аналізу відповідно до категорії аналізу – статі мультиплікаційних героїв, з'ясовано також, що 25% мультиплікаційних персонажів є жіночої статі. Щодо цих мультиплікаційних героїв жіночої статі, нами виокрем-

лено 188 одиниць аналізу відповідно до уже згаданих категорій аналізу. Відсоткову виразність категорій аналізу дивись в таблиці 2.

Отримані результати дослідження свідчать про те, що мультфільми, які дивляться дошкільники-вихованці дитячого будинку, містять різні гендерні стереотипи, візуально й аудіально ознайомлюючись з якими, діти отримують значну порцію інформації щодо гендерних особливостей особистості представників чоловічої статі та представників жіночої статі. Виявлені у досліджуваних мультфільмах гендерні стереотипи є достатньо різноманітного

Таблиця 2

Мультиплікаційні персонажі жіночої статі

%	Категорії аналізу
11,7	Гендерні ролі (турботливої матері, безвідповідальної матері, люблячої доньки, домогосподарки, люблячої дружини, нехорошої няні, принцеси), гендерно-стереотипний зовнішній вигляд
10	Небайдужість
6	Здогадливості, гендерно-стереотипний рід занять
4	Бешкетування, егоїстичність, сміливість
2	Допитливість, необізнаність
1,8	Гендерно-стереотипні цінності, професійна діяльність, захоплення, комунікабельність, хитрість
1	Гендерно-нестереотипні цінності, захоплення
1	Гендерно-стереотипні потреби, фізичні можливості, невихованість, обізнаність розсудливості, довірливості, бажання продемонструвати свій гардероб
0,5	Гендерно-нестереотипні фізичні можливості
1	Самолюбівання, нетерплячість, жадібність, неакуратність, непокірливість, боягузтво, здатність допомогти недругові, глузливість, винахідливість, довіра до батька, врівноваженість, слухняність, безпечність, витривалість, неслухняність, турботливість, висміювання нежіночого заняття, почуття гумору, категоричність, гендерно-стереотипний об'єкт захоплення

змісту, що надає можливість дошкільникам ознайомлюватися з різними особливостями особистості представників чоловічої та жіночої статі. Тобто, діти мають можливість не тільки спостерігати зовнішній образ персонажів чоловічої та жіночої статі, а й отримувати інформацію щодо їхніх гендерних ролей, рис характеру, поведінки, вмінь та роду занять, потреб і цінностей, здібностей, почуттів та емоцій тощо. Це в свою чергу сприяє формуванню в дошкільників-вихованців дитячого будинку узагальненого образу фемінності та образу маскулінності.

Разом з тим, у проаналізованих мультфільмах, демонструються не цілком ідеалізовані гендерно-стереотипні образи представників чоловічої та жіночої статі. Це дає можливість дітям зрозуміти, що деякі гендерно-невідповідні прояви в процесі їхньої життєдіяльності, можуть виступати тією чи іншою гранню їхньої особистості, маючи повне право на своє існування. В цьому випадку можна стверджувати, що досліджувані мультфільми сприяють формуванню в хлопчиків та дівчаток, які виховуються в дитячому будинку, андрогінності, що може полегшити в подальшому їх пристосування до буденної реальності.

Ми не можемо не зауважити той факт, що кожен з досліджуваних мультфільмів, може відігравати свою відмінну й особливу роль у формуванні гендерних уявлень дошкільників, загальне бачення якої втрачається при дробленні мультфільму на окремі гендерні стереотипи. Спробуємо в загальному зауважити, в чому саме полягає особливе значення конкретно кожного, проаналізованого нами мультфільму.

Найбільш цінними, на нашу думку, для вихованців дитячого будинку є мультфільми «Простоквашино» та «Малюк і Карлсон», адже саме в даних мультфільмах зображається повноцінна сім'я з її перипетіями, відносинами між подружжям та відносинами між батьками і дитиною. Особлива цінність мультфільму «Аріель» полягає в тому, що в даному мультфільмі висвітлюються конструктивні відносини між розсудливим батьком і донькою, яка намагається розкрити своє внутрішнє «Я», залишаючись при цьому люблячою донькою для свого батька. Що стосується мультфільму

«Мауглі», то, на наш погляд, його цінність є в тому, що в даному мультфільмі розповідається історія представника чоловічої статі, який за допомогою своїх здібностей та наполегливості, зумів стати кращим з-поміж усіх, здобути визнання та повагу оточуючих, не соромлячись при цьому своїх внутрішніх переживань та емоцій. У мультфільмі «Бременські музиканти» неабиякою цінністю являється історія завоювання хлопцем-мандрівником руки і серця принцеси, яка викликала у даного молодого чоловіка ніжне почуття кохання. Особливість одного з найсучасніших мультфільмів «Пінгвіни Мадагаскару» ми вбачаємо у демонстрації його персонажами чоловічої статі науковості як такої, дослідницько-пошукової діяльності, інтелектуальності, механістичності мислення і т.д. Особливістю решти, проаналізованих нами мультфільмів, а саме, таких як «Ну, постривай!», «Том і Джері», «Губка Боб-Квадратні Штанці», «Марічка і ведмідь» являється переважання їх розважального характеру над змістовим наповненням. Разом з тим, у даних мультфільмах налічується чимала кількість фактів здогадливості, винахідливості, особливостей поведінки та рис характеру і т. д. персонажів чоловічої та жіночої статі.

Отже, у процесі соціалізації в хлопчиків та дівчаток формуються гендерні уявлення, зміст яких визначається, засвоєними дітьми, гендерними стереотипами. В основному виокремлюють три групи гендерних стереотипів. Найбільш ефективно засвоєння гендерних стереотипів дітьми відбувається у сім'ї. Проте, на їх формування впливають також інші чинники, серед яких перегляд дошкільниками дитячих мультфільмів. Особливо важливу роль даний чинник відіграє у формуванні гендерних уявлень дошкільників-вихованців дитячого будинку. Досліджувані нами мультфільми мають значний потенційний вплив на засвоєння вихованцями дитячого будинку гендерних стереотипів щодо гендерних ролей, зовнішнього вигляду, поведінки, рис характеру, здібностей, цінностей, інтересів, почуттів, емоцій представників чоловічої та жіночої статі. Сприяючи формуванню в дошкільників образу маскулінності та фемінності, проаналізовані мультфільми також

впливають на формування в дітей андрогінності. Разом з тим, досліджувані нами мультфільми не спроможні розкрити до кінця багатогранну сутність представників жіночої та чоловічої статі. Це вимагає від нас здійснення аналізу ряду інших мультфільмів, рекомендувавши які для перегляду дітям, ми сприяли б їх усвідомленню багатогранної жіночої та чоловічої натури, в той час як тим, хто створює дитячі мультфільми варто було б подумати над наближенням їх змісту до сучасної соціально-психологічної реальності.

Список використаних джерел

1. Алфьорова З. Термінологічні ігри щодо візуальних мистецтв / Зоя Алфьорова // Мистецтвознавство України: зб. наук. пр. / Акад. мистец. України, Ін-т пробл. сучас. мистец. — К., 2009. — Вип. 10. — С. 166—170.
2. Аромштам М. С. Дети смотрят мультфильмы: психолого-педагогические заметки. Практика «производства» мультфильмов в детском саду / М. С. Аромштам. — М.: Чистые пруды, 2006. — 32 с.
3. Гавриш Н. В. Вплив мультфільмів на формування моральної свідомості у дітей / Н. В. Гавриш, Г. А. Клокова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. — Луганськ: Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2013. — № 13 (272). — Частина I. — 291 с.
4. Гензур Г. М. Вплив мультфільмів на формування моральних якостей старших дошкільників / Г. М. Гензур // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. — Луганськ: Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2013. — № 13 (272). — Частина II. — 299 с.
5. Зубавіна І. Метаморфози статусу «реального» в кінематографі доби цифрових технологій / Ірина Зубавіна // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки (Мистецькі обрії): зб. наук. пр. / Ін-т пробл. сучас. мистец. НАМ України. — К., 2008. — № 10. — С. 205—219.
6. Клецина И. С. Самореализация и гендерные стереотипы // Психологические проблемы самореализации личности. — Вып. 2. — СПб.: СПбГУ, 1998. — С. 188—202.
7. Ласманис А. Телевидение в воспитании детей: анализ исследований [Электронный ресурс] / Айварс Ласманис. — Режим доступа: <http://edumedia.iatp.by/lasmanis2.htm>.
8. Лорензини Л. Дети и мультики / Л. Лорензини // Психология. — 1994. — № 12. — С. 4—5.
9. Малкович М. М. Ідентифікація як механізм формування гендерних уявлень у дошкільному віці / М. М. Малкович // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Тематичний випуск «Духовно-моральне виховання молодого покоління. Вітчизняний і зарубіжний досвід». — Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. — Вип. 23. — С. 141—148.
10. Ткалич М. Г. Гендерна психологія: навч. посіб. / М. Г. Ткалич. — К.: Академвидав, 2011. — 248 с.
11. Яковлев В. А. Методология использования мультипликации в психологии развития детей и психотерапии / В. А. Яковлев // Материалы научной конференции «Ананьевские чтения - 2009». — Вып. 2 «Методологические и теоретические проблемы психологии» / под ред. Л. А. Цветковой, В. М. Аллахвердова. — СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2009. — С. 60—610.

LILIA DUBETSKA

Ivano-Frankivsk

THE ROLE OF CARTOONS FOR CHILDREN IN FORMATION OF GENDER REPRESENTATIONS OF PRESCHOOL-CHILDREN FROM ORPHANAGE

The article throws the light upon such notion as «gender representations». The author offers detail description of gender stereotypes in accordance with I. S. Klotsyna classification. The researcher specifies the list of cartoons, which are often suggested children for viewing in Dolyna orphanage «Warm House». The author presents the results of conducted content analysis of identified cartoons on which basis we can assert about significant influence of the content of these cartoons on formation of preschooler's gender-stereotype representations in terms of gender roles, appearance, traits of character, behavior, knowledge, skills, values, senses, emotions of male and female representatives. In the article an attempt was made to specify the special value of every specific cartoon in formation of gender representations of preschool-children from orphanage.

Key words: preschool children, orphanage, family, gender stereotype, gender representations, cartoon, content analysis.

ЛИЛИЯ ДУБЕЦКАЯ

г. Ивано-Франковск

РОЛЬ ДЕТСКИХ МУЛЬТФИЛЬМОВ В ФОРМИРОВАНИИ ГЕНДЕРНЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ДОШКОЛЬНИКОВ-ВОСПИТАННИКОВ ДЕТСКОГО ДОМА

В статье раскрыто понятие «гендерные представления» и осуществлено детальное описание гендерных стереотипов в соответствии с классификацией И. С. Кльоциной. Представлен перечень мультфильмов, которые чаще всего предлагаются для просмотра воспитанникам Долинского детского дома «Теплый дом». Представлены результаты контент-анализа мультфильмов, которые свидетельствуют о потенциально существенном влиянии содержания этих мультфильмов

на формирование у дошкольников гендерно-стереотипных представлений относительно гендерных ролей, внешнего облика, черт характера, поведения, знаний, умений, ценностей, чувств и эмоций представителей мужского и женского пола. В статье сделана попытка освещения особой роли конкретных мультфильмов в формировании гендерных представлений мальчиков и девочек, воспитывающихся в детском доме.

Ключевые слова: дошкольник, детский дом, семья, гендерный стереотип, гендерные представления, детский мультфильм, контент-анализ.

Стаття надійшла до редколегії 21.03.2016

УДК 159.923

НАТАЛЯ ЄВДОКИМОВА, ЛЮДМИЛА ОПАНАСЕНКО

м. Миколаїв

yevdokymova@ukr.net

ПРОФЕСІЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглянуто основні змістові аспекти професійної консультації, визначено провідні причини звернення за профконсультаційною допомогою. Уточнено особливості різних напрямків, типів і видів профконсультацій, розкрито стратегії надання профконсультаційних послуг.

Ключові слова: професіоналізація особистості, професійна консультація, напрямки професійної консультації, стратегії надання профконсультаційної допомоги, типи профконсультацій, види профконсультацій, етапи проведення професійної консультації.

Процес професіоналізації характеризується вагомою особистісною значущістю, але недостатність соціального і професійного досвіду людини може викликати ряд труднощів психологічного характеру на кожній стадії професійного становлення. Особистість, незважаючи на те, до якої вікової групи вона належить, досить часто неспроможна самотійно долати перешкоди, пов'язані з професійним становленням, і потребує якісної професійної допомоги психолога-профконсультанта. До таких труднощів слід віднести: професійне самовизначення; подолання невпевненості та пошук раціонального вибору професійної діяльності; знаходження особистісного сенсу у професійній праці; пошук можливості самореалізації у професії; психологічні проблеми підвищення кваліфікації і професійного зростання; зміна професійної поведінки і стратегії діяльності; подолання професійної стагнації, криз, конфліктів у трудовій діяльності; відпрацювання стратегій оптимальної професійної тактики; подолання деструктивних моментів у професійному житті тощо [1].

Необхідність надання специфічного виду психологічної допомоги у вигляді професійної консультації зумовлена також модернізацією процесів з боку суспільства і держави щодо психологічного супроводу освітньої та кадрової політики, потребою розкрити потенціал кожної окремо взятої людини, готуючи її до активної й ефективної професійної діяльності.

Професійна консультація – це один із структурних елементів профорієнтаційної діяльності. Зміст поняття – багатогранний і багатоаспектний, у зв'язку з чим у теорії профорієнтації існують різні визначення цього терміну, кожне з яких розкриває важливий аспект діяльності професійного консультанта.

Професійна консультація (за Л. Кондратьєвою) – система психолого-педагогічних заходів, спрямованих на надання допомоги людям (головним чином молоді) у виборі професії, що відповідає індивідуальним особливостям людини і потребам суспільства. Професійне консультування проводиться з урахуванням фізичних та психологічних індивідуальних особливостей опанта, його загальних та професійних інтересів, схильностей та здібностей,